

Spreektekst maidenspeech Paul Smits in Provinciale Staten op 31 maart 2021

Paul L. Smits, April 02, 2021

(Actualisatie 7 Omgevingsverordening Gelderland)

Geachte staten,

Sommigen gebruiken hun eerste toespraak voor een halve autobiografie, of een uitvoerig betoog over een totaal ongerelateerd thema. Ik zal proberen het toch een beetje bij de les te blijven. Maar gelukkig raakt onze omgevingsverordening aan **13 beleidsvelden** dus ik kan het vandaag vrijwel overal over hebben...

Vandaag stellen we alvast een actualisatie vast van de omgevingsverordening; een centraal instrument voor de provincie in het kader van de nieuwe omgevingswet. Als provincie zetten we onze instrumenten in om toe te werken naar onze gezamenlijke visie; en deze is op hoofdlijnen vastgesteld in de Provinciale Omgevingsvisie.

Die omgevingsvisie is een prachtig werkbare basis voor ons gesprek hier in de Staten, maar geeft ook aanleiding om kritisch te kijken naar wat ons beleid doet. Wat het beleid doet in Gelderland, met wie? En ook wat ons beleid doet met de rest van de wereld.

Zo is de titel van onze omgevingsvisie 'Gaaf Gelderland'. Gaaf, als in ongeschonden, mooi, leuk. "Onwijs gaaf."

In de inleiding van die visie wordt dat bijvoeglijk naamwoord onderbouwd met mooie landschappen en de Gelderse aantrekkelijkheid voor nieuwe generaties. Dit zijn zaken die de moeite waard zijn om te **ontwikkelen en te beschermen**. Daar kom ik zo nog zeker op terug.

Er wordt in onze gezamenlijke visie verder gesproken van een Gelderland **van en voor ons allemaal**, en voor de kinderen van de toekomst. Een prachtig uitgangspunt dat ook aansluit bij mijn persoonlijke levensovertuigingen. Maar, dat vraagt ook om de nodige kritische blik.

Want een Gelderland van en voor ons allemaal... een écht Gaaf Gelderland? Dat halen we pas als Gelderland Gaaf is voor iedereen. Ieder één.

Wat mij betreft kijken we steeds met die bril naar ons politieke werk. Want voor wie maken we Gelderland “gezond, veilig, schoon en welvarend”? Als Gelderland voor iedereen Gaaf zou moeten zijn, zou ook **iedereen mee moeten delen in die gezondheid, schoonheid, én welvaart**. En dat betekent dat de leefomgeving voor iedereen als basis in orde moet zijn, en dat ook in andere basisbehoeften wordt voorzien.

In mijn ogen is een belangrijke behoefte, waar een hoop goeds uit voortkomt, de behoefte aan gemeenschap. In gemeenschap zijn voor ieder individu de middelen voorhanden om hun talenten in allerlei richtingen te ontwikkelen. **Een gemeenschap voor iedereen maakt dan ook individuele vrijheid voor iedereen mogelijk**. Wat dat betreft is het ook mooi dat de provincie zich ook laat zien op het gebied van leefbaarheid, en daarbij ook de verbondenheid tussen mensen voorop stelt.

Daarbij heb ik als fractievolger al eens aandacht gevraagd voor de inclusiviteit van dit soort programma's. Hoe bereiken we ook mensen die zelf niet geneigd zijn het initiatief te nemen? Hoe bereiken we nieuwe Gelderlanders? Hoe bereiken we mensen met afstand tot de arbeidsmarkt? Wat kunnen we betekenen voor mensen in de crisis van dak- en thuisloosheid? Ook voor hen dient Gelderland 'gaaf' te zijn.

Gelderland gaaf voor iedereen, dat begint ook met inclusieve inspraak en participatie. Nu in dit (digitale) huis zijn mensen al met een zekere verscheidenheid aan achtergronden vertegenwoordigd. Maar we hebben nog lang niet alle perspectieven vertegenwoordigd. Arbeidsmigranten hebben bijvoorbeeld geen stemrecht in de provincie, maar zijn wel onderwerp van gesprek. Ook zij hebben behoefte aan verbondenheid, en ook zij hebben een relevant perspectief voor ons beleid.

Laten we daarom steeds kijken **welke perspectieven ontbreken**. Dat geldt voor ons als politiek, maar dat zou ook moeten doorwerken in het ambtelijk apparaat. Zowel in beleid en uitvoering **een basis van menselijkheid en gelijkwaardigheid**, met **verantwoordelijkheidsbesef voor de toekomst**, in **solidariteit met de wereld**.

Goed, dan grijp ik zoals gezegd terug op het **beschermen en ontwikkelen**. Het voorliggende voorstel voor de omgevingsverordening hanteert namelijk op veel vlakken dat principe, dat ook voortkomt uit de omgevingsvisie.

Een mooi voorbeeld is het beschermingsregime voor de weidevogels. Hier is de vertaalslag van de zeer zorgelijke weidevogelstand naar de omgevingsverordening gemaakt om een sterkere bescherming neer te zetten.

In Gelderland valt er een hoop meer te beschermen, en er moet zeker ook nog het nodige hersteld en versterkt worden. Daarbij heb ik het vooral over de natuur. Na decennia de natuur en landschappen te verminken, ten behoeve van groei groei groei, begint nu eindelijk het bewustzijn in te dalen dat natuur wel iets is om zorgvuldig mee om te gaan. Maar dat gaat niet lukken met slechts een beetje bijsturen. Deze kerntaak van de provincie moeten we met beide handen aangrijpen om de achteruitgang te keren.

Gelderland verkeert namelijk in een biodiversiteitscrisis, en daar gaat de klimaatcrisis nog een flinke schep bovenop doen als we nu niet voortvarend handelen.

Vorige maand hebben we in deze staten een mooi biodiversiteitsplan afgesproken, waarbij we doelgericht werken aan de ambities voor sterkere natuurgebieden en vitaler bos, een grotere biodiversiteit op het platteland, in de stad en het dorp, en meer bomen en bos. Zo werken we samen naar een groenblauwe dooradering in het landschap.

Het kan daarom niet zo zijn dat we in onze omgevingsverordening hier weer afbreuk aan zouden doen. Dat is dweilen met de kraan open.

Vanuit GroenLinks volgen wij daarom kritisch de ontwikkeling van de voorgestelde zogenoemde ‘nieuwe manier van kijken’ naar het beschermingsregime voor het Gelders Natuurnetwerk. Met dat in het voorstel initiatieven in GNN niet langer uitgesloten worden, bestaat er een zorg is dat dit ook initiatieven zou toelaten die de natuurontwikkeling kunnen frustreren.

Juist in deze biodiversiteitscrisis, versterkt door klimaatverandering, moeten we alles op alles zetten om desastreus gevolgen voor toekomstige generaties hier in Gelderland en de wereld, af te wenden. De kostbare natuur moet robuust en duurzaam beschermd worden.

De natuur in het Gelders Natuurnetwerk lijkt er met dit voorstel alleen maar potentieel op achteruit te kunnen gaan. Als we echter naar artikel 1a.1 kijken wordt daar het in stand houden én verbeteren van

omgevingskwaliteiten, zoals natuur, genoemd als hetgeen dat beoogd wordt met deze verordening. Maar als het over onze kostbare natuur in het GNN gaat, wordt er in heel afdeling 2.6 vrijwel niets meer voorgeschreven over natuurversterking; hooguit over compensatie.

Het leek er dan ook op dat de vraag die de verordening dus nu aan initiatiefnemers gaat stellen is: 'Okay u wilt iets in het GNN gaan doen, hoe gaat u ervoor zorgen dat de natuurkwaliteit daar minimaal onder leidt?' Maar hiermee nodig je initiatiefnemers vooral uit om met een papieren werkelijkheid aan wat normen te voldoen. Vanuit GroenLinks zouden we de vraag moeten omdraaien: **'Okay u wilt iets in het GNN gaan doen, wat heeft de natuur hier aan?'** Het is tenslotte bestemd voor natuurontwikkeling en het versterken van ecosystemen. Het afweegmechanisme lijkt in het voorstel vooral andere ontwikkeling dan natuurontwikkeling te faciliteren. Maar de bescherming en versterking van het GNN staat, zo ook afgesproken in de omgevingsvisie, voorop.

Om de bedoelde natuurversterking te benadrukken dienen wij daarom, samen met het CDA en de ChristenUnie, een **motie** in genaamd *Natuurversterking bij initiatieven in GNN*, waarmee we GS oproepen om **met initiatiefnemers steeds te kijken hoe de kernkwaliteiten en samenhang van het Gelders Natuurnetwerk versterkt kunnen worden**. Wij roepen in die motie ook op om dit doel ook **nadrukkelijk in de artikelgewijze toelichting bij de omgevingsverordening op te nemen**.

Deze omgevingsverordening biedt uitdrukkelijk mogelijkheden voor functiestapelning en het afwegen van belangen. Dit is een manier van werken, waar wij ook als overheid en Staten aan moeten wennen.

Er zitten nog wat haken en ogen aan de voorgestelde afweegruimte. Zo wordt een ontheffing, door GS afgewogen (op basis van wetgeving, verordening, visie en beleidskaders), beschouwd als onderdeel van het uiteindelijke bestemmingsplanbesluit, wanneer het om bezwaar en beroep gaat.

Voor belanghebbenden, maar ook voor gemeenteraadsleden is het belangrijk dat zij deze ontheffingsbesluiten kunnen begrijpen. Deze partijen zijn zelf niet ingewijd in de provinciale kaders waarbinnen GS die afweging maakt. Daarom dienen wij de motie van de VVD voor onderzoek naar digitale oplossingen voor meer transparantie bij de nieuwe manier van werken, mede in.

Daarnaast steunen wij uitdrukkelijk het voorstel om in de voorzienbare tijd de nieuwe afweegruimte als PS in de gaten kunnen houden. Samen leren we. Om die reden dienen wij ook het amendement dat namens de voltallige staten is ingediend mede in, en wij kijken uit naar de mogelijke toepassingen van de nieuwe werkwijze, alsook de evaluatie hiervan tegen het eind van deze bestuursperiode.